

Skjut införandet av prisområden till år 2015

I en skrivelse till EU-kommissionen påpekar Svensk Energi fördelarna med att skjuta på införandet av prisområden till år 2015. Det är framför allt de svenska elkunderna som tjänar på det.

Svenska Kraftnäts förslag att införa prisområden – som öppnar för olika elpriser i Sverige från 1 juli 2011 – har en alltför snäv tidplan enligt Svensk Energi. Genom att vänta till år 2015 förändras inte förutsättningarna för marknadens aktörer lika dramatiskt, och tid skulle ges för utbyggnad av elnäten. Men framför allt gynnar det elkunderna.

SVENSK ENERGI BEJAKAR utvecklingen mot en europeisk integrerad elmarknad med en fri och väl fungerande konkurrens utan begränsningar i handeln. Föreningen välkomnar därför alla insatser för att öka tillgången på handelskapacitet inom och mellan länder.

Höga krav ställs på transmissionskapaciteten i alla länder, krav som näten inte är konstruerade för. För att åtgärda flaskhalsproblematiken måste överföringskapaciteten byggas ut såväl inom som mellan länder.

Fortsatta förstärkningar är nödvändiga, inte minst för att möta förväntade stora investeringar i förnybar elproduktion. Svensk Energi vill därför framhålla

betydelsen av de nätutvecklingsplaner som ska upprättas i enlighet med det s k tredje elmarknadsdirektivet.

Förstärkningar i överföringskapaciteten är en långsiktig lösning. Under en övergångsperiod krävs temporära lösningar. Svensk Energi välkomnar därför åtagandet från Svenska Kraftnät att tillämpa utökad mothandel. På så sätt motiveras systemoperatören att i varje tillfälle maximera den tillgängliga handelskapaciteten, och att bygga ut överföringskapacitet i elnäten.

Prisområden måste följa kraften

Svensk Energi instämmer i att prisområden också är en marknadsmässig metod för

att hantera begränsningar i överförings-systemet. En sådan indelning måste dock ta hänsyn till hur kraftsystemet ser ut snarare än att följa nationsgränser.

Svenska Kraftnät föreslår en uppdelning i fyra mindre prisområden i Sverige. En bättre indelning skulle ge två prisområden där den nordiska vattenkraften tillhör norra området och värmekraften hamnar i söder.

Fördelen med större gränsöverskridande områden är att de blir tillräckligt stora för att säkerställa en fungerande konkurrens. Samtidigt får vi en god handelskapacitet på utlandsförbindelserna, vilket också Svenska Kraftnät eftersträvar.

Kunderna viktigast

Vidare måste en sådan uppdelning uppmärksamma effekterna på såväl råkraftsom slutkundsmarknaden. Därför är det mycket viktigt att det finns framförhållning, inte minst för att behålla trovärdigheten i marknaden.

Ett alltför snävt tidsschema får negativ inverkan på konkurrensen både på kort och medellång sikt. En indelning i prisområden innebär helt förändrade förutsättningar för marknadens aktörer. Det är därför nödvändigt att redan ingångna avtal på marknaden respekteras, som tecknats mellan elhandelsföretag och elkunder under helt andra förutsättningar.

Genom att vänta med att införa prisområden till 1 januari år 2015 skulle redan tecknade femårsavtal med kunderna hinna löpa ut. Konsumenterna uppfattar redan elmarknaden som svår, speciell när det gäller prisbildningen. Misstron mot marknadens funktion förstärks garanterat av ett alltför snabbt införande av prisområden.

Dessutom hinner en stor del av de planerade nätförstärkningarna tas i drift om tidpunkten förskjuts. Det innebär också att förutsättningarna inte förändras för de stora investeringarna i förnybar elproduktion som planeras i norra Sverige, som behövs för att uppnå EU:s mål.

KALLE LINDHOLM

kalle.lindholm@svenskenergi.se

SMÅ VINDKRAFTVERK KRÄVER BRA PLACERING

Hustak i stadsmiljöer är en svår miljö för små vindkraftverk. En rapport från Storbritannien visar att dessa små maskiner oftast ger väldigt lite elproduktion. För att få ett gott utbyte i bebyggd miljö, krävs att platsen för vindkraftverken väljs med stor omsorg.

DE RIKTIGT SMÅ VINDKRAFTVERKEN, ofta monterade på hustak, är inte någon utbredd företeelse. Men de har funnits med i visionerna om framtida byggnader som skulle kunna ge ett överskott av energi.

Frågan är nu om detta bara blir en parentes i vindkraftens utveckling? En brittisk rapport visar på rejäla utmaningar. Den är framtagen av Encraft, ett konsultföretag specialiserat på mikrogenering av förnybar energi. Man har följt 26 små vindkraftverk på hustak i över två år. Det är flera olika modeller, det minsta på 400 watts effekt, det största på 1,25 kilowatt.

Rapporten visar att de små vindkraft-

verken underpresterar i genomsnitt med en faktor 15, jämfört med av tillverkarna uppgivna effektkurvor i relation till vindstyrka. Den främsta orsaken till detta, enligt Encraft, är svårigheten att hitta lämplig placering i stadsmiljöer.

Bra platser sällsynta

Bra placeringar för dessa små vindkraftverk är bara på riktigt höga byggnader och öppna blåsiga platser, speciellt nära kusten, enligt rapporten. Sådana platser i stadsmiljöer är sällsynta.

– Nej, några ytterligare studier av svenska förhållanden behövs inte. Det framgår tydligt att tak i bebyggelse är en

svår miljö för de minsta vindkraftverken, kommenterar Lars Åkeson i Lerum som studerat rapporten. Åkeson är dels energikonstult, dels vd i PitchWind AB som tillverkar vindkraftverk.

– Detta gäller även maskiner på torn och master i villaområden, det är inte alls som på en öppen slätt, påpekar Lars Åkeson och fortsätter:

– Problemet är att det är så fruktansvärt turbulent på hustaken, och det passar inte små vindturbiner. Det behövs en helt annan maskin med andra egenskaper, säger han men anger "företagshemligheter" som ett skäl till att inte berätta hur en sådan skulle kunna vara konstruerad.

Buller och låg prestanda

Den genomsnittliga elproduktionen per kraftverk var 214 Wh per dygn i Encrafts rapport. Det motsvarar ett genomsnitt på 78 kWh per år, och ger ett så lågt kapacitetsutnyttjande som 0,85 procent av den teoretiskt maximala elproduktionen.

De låga siffrorna förklaras med att vindturbinerna stod stilla mycket, bland annat då de var trasiga och att de stängdes för att de bullrade och störde de boende.

– Det blir ofta vibrationer som stör när man vill sova, säger Lars Åkeson.

När resultatet justerades genom att utesluta stilleståndsp perioder, så steg det genomsnittliga kapacitetsutnyttjandet till 628 Wh per turbin och dygn, vilket motsvarar 4,15 procent av den teoretiskt möjliga maximala produktionen.

– Även 4,15 procent är väldigt lite, säger Lars Åkeson, och hänvisar till stora svenska vindkraftverks kapacitetsutnyttjande, som är cirka 30 procent för nyare verk med höga torn.

Mät vinden noga

Rapporten konstaterade även att det krävs mer tillförlitliga metoder för att förutsäga vindhastigheter i stadsmiljöer. Det visade sig att den brittiska nationella vinddata-basen hade överskattat tillgången på vind på byggnader med 40–75 procent.

Encraft rekommenderar att stor omsorg måste läggas för att hitta lämpliga platser för vindkraft på byggnader.

– Om man av någon anledning absolut vill placera vindkraftverk på byggnader så rekommenderar vi att man gör vindmätningar innan man monterar något på taken, avrundar Lars Åkeson.

Tak i bebyggelse är en svår miljö för de minsta vindkraftverken, säger Lars Åkeson från PitchWind AB.

BJÖRN ÅSLUND

aslund.bjorn@gmail.com

Enklare regler på gång för småskalig elproduktion

Regeringen har lagt fram ett förslag till nya regler, som ska göra det enklare och billigare att sälja el från småskalig vindkraft och solceller. Förslaget är nu på granskning hos lagrådet.

SOM ELPRODUCENT ska man inte behöva betala någon nätavgift, om den inmatade effekten är högst 43,5 kW och man har en säkring om högst 63 ampere. Åtminstone under förutsättning att man köper in mer el utifrån, än man matar in i elsystemet.

Det blir inget system för nettodebitering, så att elproducenten kan få betalt för mellanskillnaden mellan den el man sålt och den man köpt in. Lagförslaget säger inget om hur debitering av såld el ska gå till praktiskt.

I lagrådsremissen föreslås vidare att regeringen eller nätmyndigheten ska få meddela föreskrifter om undantag från vissa krav i ellagen.

Elnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in förnybar el ska kunna få undantag. Dels från skyldigheten att årligen upprätta en risk- och sårbarhetsanalys och en åtgärdsplan om leveranssäkerheten i elnätet, dels från skyldigheten att informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till avbrottsersättning och skadestånd. De undantas också från skyldigheten att upprätta en övervakningsplan.

Standardisering förbättrar små vindkraftverk

En del av de minsta vindturbinerna har haft bristande teknisk kvalitet, vilket drabbat kunderna. Branschens motdrag är en standardiserad märkning i regi av IEA Wind, som ska visa att verken producerar som utlovats och att konstruktionen är hållbar.

INTE ALLA VINDKRAFTVERK av de minsta modellerna har fungerat som utlovat. Ett exempel hittar vi hos Familjebostäder i Göteborg som satte upp en vindturbin på taket till ett sjuvåningshus i Bergsjön.

– Vindkraftverket har inte fungerat så bra som det skulle. Hittills har verket producerat ungefär en sjättedel av den förväntade mängden el. Vi misstänker att det kan vara en felkonstruktion, säger Mattias Pettersson vid Familjebostäder och tillägger att buller från turbinen tvingat fram driftstopp för att inte störa hyresgäster.

Falska prestandauppgifter

Sven Ruin, vindkraftskonsult vid Teroc AB, pekar på en bransch med en del mindre seriösa tillverkare av småskalig vindkraft:

– Det finns tillverkare som lurat kunder. De har gått ut med förfalskade uppgifter om bland annat effektkurvor, hävdar han.

Nu agerar branschen internationellt för att städa ut de oseriösa. IEA Wind –

en del av International Energy Agency – röstade nyligen om att inleda arbetet mot en standard. Detta innebär att IEA får ta fram förslag till rekommendationer och metoder för en global konsumentmärkning.

– Avsikten är att standardiseringsorganet IEC därefter ska ta över arbetet och skapa den standard som behövs för att göra små vindkraftverk tillförlitliga, uppger Maria Danestig, vid Energimyndigheten som besökt IEA Wind.

Märkningen ska bland annat visa att tillverkarens vindeffektkurvor, som visar elproduktion i relation till vindstyrkan, stämmer. Verken bullernivå ska vara uppmätt. Märkningen ska också omfatta den tekniska kvaliteten, verken ska t ex genomgå hållbarhetstest under hårda villkor. Märkningen är tänkt att baseras på olika IEC-standarder.

Oberoende testare

– För att få använda sig av märkningen ska verken ha testats av en oberoende aktör, konstaterar Sven Ruin.

Sven Ruin har varit pådrivande för

Det finns vindkraftstillverkare som lurat kunder, varnar vindkraftskonsulten Sven Ruin.

att få till stånd märkningen, då han ser den som viktig för branschens utveckling. Han har jobbat med visst ekonomiskt stöd från Östkrafts (numera Bixia) miljöfond. Arbetet har dock inte varit fritt från komplikationer:

– Tyvärr har projektet gått på sparlåga då det är kontroversiellt. Det finns länder som istället försökt sätta nationella standarder, säger Sven Ruin och konstaterar att det varit mycket politik i förarbetet.

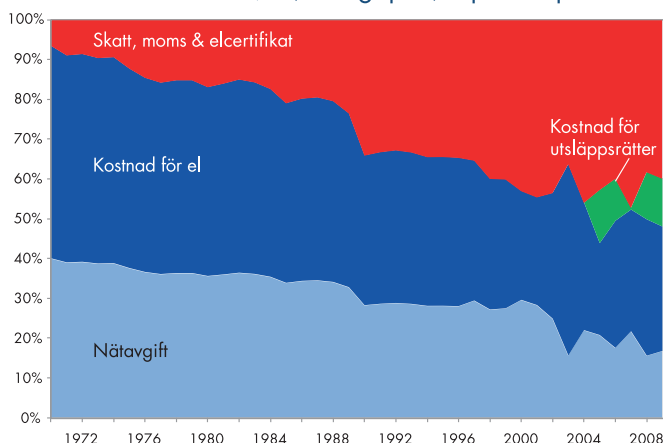
De länder som motverkat ett internationellt initiativ har velat skydda sin egen nationella marknad med egna tillverkare av småskalig vindkraft, förklarar han. Men nu kan han se mer optimistiskt på utvecklingen:

– Märkningen får en avgörande betydelse för att vi ska få bättre vindkraftverk.

BJÖRN ÅSLUND

aslund.bjorn@gmail.com

Elpriset fördelning sedan 1970 20 000 kWh/år, rörligt pris, löpande priser

Skatterna dominerar elpriset

Bilden visar hur fördelningen av konsumentens elpris i löpande priser har förändrats under knappt 40 års tid, från 1970 till september 2009. Kunden i detta fall har ett avtal med rörligt elpris och en förbrukning på 20 000 kWh per år, d v s om en eluppvärmd villa.

- **Skatte- och avgiftsandel** har stigit till **40 procent** av priset. Här ingår kundens energiskatt på el, moms och avgiften för elcertifikat (för att öka andelen förnybar el i Sverige).
- **EU:s handelssystem med utsläppsätter** (för minskning av koldioxidutsläpp) utgör **12 procent** av priset.
- **Kostnaden för el** som handlas av ett elhandelsföretag är **31 procent** av priset.
- **Avgiften till elnätet** som transporterar elen utgör **17 procent** av elpriset.

90 sekunder el – en tävling för ungdomar

Unga använder el mer än någon tidigare generation samtidigt som el är en självklarhet för dem. Många kanske inte ens tänker på att det krävs el för att surfa på nätet, skicka sms, åka tåg och tunnelbana? Elen bara finns där.

Elbranschen tar nu hjälp av unga att sprida kunskap om el- och energifrågor via en tävling. Tävlingen går ut på att producera en 90 sekunder lång film där de själva får formulera och sprida sina tankar om elens roll i samhället, idag och i framtiden.

Lagtävlingen "90 sekunder el" vänder sig till ungdomar upp till 19 år. Lagen får ha högst 4 medlemmar. Anmälningstiden går ut den 20 november. Sista dagen för inlämning av filmer är den 15 december. Den 8 januari utser juryn fem finalbidrag.

Läs mer på hemsidan www.90sekunderel.se. Den film som får flest röster på hemsidan vinner tävlingen. Vinnaren koras den 15 februari.

Det vinnande laget får bland annat spendera en dag i Stockholm med ett produktionsbolag som gör såväl långfilm som TV-program och reklam.

90 sekunder el – så mycket mer

Jag blev ombedd att skriva fritt på temat "90 sekunder el" till en sajt på internet för ungdomar. En kul uppgift som troligen har hur många möjliga angreppssätt som helst. Ungefär så här blev det:

Låt oss ställa frågan vad som kan hända på 90 sekunder?

I en bil kan du förflytta dig 3 kilometer om du kör snabbt – men ingenting mer. Ett flygplan når naturligtvis ännu längre på 90 sekunder – men ingenting mer.

På 90 sekunder hinner du skriva ett handskrivet kort meddelande med en penna och kanske lämna till någon person som står i närheten – men ingenting mer. På 90 sekunder hinner du dela ut korten i ett parti poker – men ingenting mer.

Och så vidare, och så vidare. Vart vill jag komma med det här? Jo, det finns massor av smarta uppfinningar som klarar bra saker. Men de är ofta begränsade till att bara klara en grej.

Med el är det något helt annat. Elen är grunden för så mycket att vi troligen blivit lite blinda för vilka möjligheter som finns. Med el kan vi göra "så mycket mer", genom teknik som i grunden drivs med el.

På 90 sekunder kan du med elens hjälp, till exempel:

- åka en lång sträcka med tåg eller tunnelbana
- ta liften till toppen av backen
- skicka ett mail eller sms till människor över hela världen
- roa dig, uppleva spänning med vilket dataspel som helst
- lyssna på halva din favoritlåt i hörlurarna
- kolla det avgörande ögonblicket i ditt favoritprogram på tv
- lägga ut det senaste på Youtube eller facebook
- borra hål i en vägg och sätta upp en tavla
- dammsuga mattan under sängen

El är möjliggöraren i alla dessa fall och vi har garanterat inte sett slutet på vad som går att göra. El öppnar hela tiden för nya smarta grejor. Det är du som bestämmer vad som ska komma i framtiden.

90 sekunder el – så mycket mer

KALLE LINDHOLM
REDAKTÖR